

УДК 711.712

ОСВОЄННЯ ПРИРОДНО-ЛАНДШАФТНОГО КОМПЛЕКСУ ДНІПРОВСЬКИХ СТАРИЦЬ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ МІСТА ДНІПРО

Бачинський І. Д.¹, студ.; Бондаренко О. І.², ст. викл.

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

ilia_bachinskyi@icloud.com; bondarenko.olha@pdaba.edu.ua

Постановка проблеми. Сьогодні для міста Дніпро значною проблемою є низький рівень озеленення територій, незначна кількість міських парків, багато з яких знаходяться у занедбаному стані, дефіцит територій для побудови нових парків та формування системи ландшафтно-рекреаційних комплексів для відпочинку мешканців міста. Так, нормативний показник площі озелених територій міста Дніпро 12 м²/особу, по факту 8,5 м²/особу. За даними ВООЗ цей показник становить 50 м²/особу. Площа зелених насаджень загального користування по місту становить 58,9 % від нормативної потреби міста. Зелені насадження по районах міста розташовані не рівномірно. Питома вага зелених насаджень в структурі районів правобережжя коливається від 8 до 45 %, на лівобережжі – від 30 до 36 %. При цьому питома вага зелених насаджень загального користування в районах коливається на правобережжі від 1,2 до 4,4 %, а на лівобережжі – від 1,7 до 3,0 %. На перспективу, дефіцит площі зелених насаджень загального користування планують покривати за рахунок створення нових парків та скверів у районах нового будівництва, переведення в категорію лісопарків ділянок існуючих лісових масивів, урочищ, а також пропозицій по організації ландшафтно-рекреаційних зон у балках і прибережних територіях водних об'єктів в межах міста [1; 2].

Найбільш актуальною проблема формування зелених насаджень загального користування є на лівобережжі міста, яке мало назву Задніпров'я наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. Фактично кілька поселень розвивалися як окреме місто і увійшли до Катеринослава лише у 1925 році [3]. На лівобережжі відсутні діючі міські парки, не сформована система садів, скверів, бульварів в зонах житлової забудови, система ландшафтно-рекреаційних об'єктів для короткочасного відпочинку.

Разом з тим, на лівобережжі в Амур-Нижньодніпровському районі знаходиться унікальний природно-ландшафтний комплекс дніпровських стариць, який «загубився» серед громадської та житлової забудови, промислових об'єктів, транспортної інфраструктури тощо. Мережа дніпровських стариць проходить через весь район, з заходу на схід. Однак значний природний потенціал зберігся в західній частині району, де розташовані історичні поселення Березанівка (1757 р.), Ломівка, Кам'янка (1596 р.) і численні озера: Шпакове, Карпенкове, Чередницьке, Курине, Касьянка та інші [3; 4].

Сучасний стан мережі дніпровських стариць потребує розробки комплексу заходів щодо їх збереження, охорони та раціонального використання території, а саме, формування системи ландшафтно-рекреаційних утворень міста.

Мета дослідження. Дослідження впливу забудови та інфраструктури району на екологічний стан, біорізноманіття та історико-культурну цінність дніпровських стариць; розробка принципів, прийомів функціонально-планувальної та архітектурно-ландшафтної організації території дніпровських стариць міста Дніпро.

Результати дослідження. Проблематика забудови дніпровських стариць в місті Дніпро та його околицях є багатогранною і включає екологічні, історичні, культурні та соціально-економічні аспекти.

Екологічний аспект: дніпровські стариці є важливими природними екосистемами, які підтримують біорізноманіття та забезпечують природні фільтраційні функції. *Культурно-історичний аспект:* стариці мають велике значення, адже вони були свідками багатьох історичних подій, включаючи козацьку епоху і є частиною культурного ландшафту міста. *Соціально-економічний аспект:* існуюча в зоні дніпровських стариць міста житлова забудова, яка формувалася десятиліттями, не дуже враховуючи особливості природного каркасу цієї місцевості, і не відповідає завданням максимального збереження екосистеми, може призвести до знищення цих екосистем, зміни водного режиму та зменшення чисельності видів флори і фауни. Інтенсивна нерегульована забудова територій призводить до соціальних конфліктів, пов'язаних з використанням землі та ресурсів, впливає на збереження культурно-історичної ідентичності місцевості. В той же час, гармонійний взаємообумовлений розвиток природного та антропогенного каркасу в зоні дніпровських стариць може сприяти соціально-економічному розвитку територій: забезпеченню не тільки комфортних умов життєдіяльності (сучасне будівництво, враховуючи еко-смайт технології, принципи екологізації міського середовища, високий рівень біопозитивності в архітектурі тощо), але й створенню нових робочих місць завдяки формуванню ландшафтно-рекреаційного комплексу для відпочинку мешканців міста, що в значній мірі сприятиме подальшому розвитку системи зелених насаджень міста Дніпро.

Важливо знайти баланс між модернізацією та розвитком забудови територій, рекреаційним освоєнням та збереженням природно-ландшафтного і історичного потенціалу території дніпровських стариць. Пропонуються наступні завдання дослідження: комплексний аналіз існуючого стану територій дніпровських стариць; вивчення історичної та культурної спадщини; розробка стратегій збереження; оцінка впливу забудови; пропозиції щодо принципів та прийомів забудови, які б мінімізували негативний вплив на стариці; розробка практичних рекомендацій для урядових та недержавних організацій, проектувальників, забудовників та громадськості.

Висновки. Структурно-функціональна та архітектурно-планувальна трансформація територій дніпровських стариць з метою їх збереження й раціонального використання, вимагає комплексного підходу, який балансує між потребами соціально-економічного розвитку та необхідністю збереження природних екосистем. Важливо враховувати екологічні, історичні, культурні та соціальні аспекти, щоб забезпечити сталий розвиток регіону. Збудова має відбуватися з урахуванням існуючих природних ландшафтів, історичної спадщини та потреб місцевого населення. Використання екологічних матеріалів, енергоефективних технологій та інтеграція зелених просторів є ключовими для зменшення впливу на довкілля. Освітні програми та залучення громадськості до процесу планування дозволять підвищити обізнаність та відповідальність за збереження унікальних природних та культурних цінностей. Регулярний моніторинг та оцінка впливу забудови допоможуть своєчасно виявляти та реагувати на можливі негативні зміни.

Список використаних джерел

1. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування і забудова територій. Київ, 2019.
2. Внесення змін до генерального плану розвитку міста Дніпро. Розділ «Охорона навколишнього природного середовища». Київ : ДП УДНДІПМ «Діпромiсто», 2019.
3. Амур-Нижньодніпровський район. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
4. Історико-містобудівна довідка розвитку Дніпропетровська. URL: https://gorod.dp.ua/history/article_ua.php?article=225.